

Nr 182

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till en kampanj för lönsparande; given Stockholms slott den 17 oktober 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en kampanj för ökat lönsparande bland ungdomen skall anordnas under våren 1958. Kampanjen skall ledas av en kommitté, som bildats vid en i juni 1957 avhållen sparkonferens. I kommittén ingår representanter för arbetsmarknadens ledande organisationer, sparinstitutionerna, politiska och ideella ungdomsorganisationer samt kommunförbunden. Kostnaderna för kampanjen kan beräknas till 400 000 kronor, vilket belopp föreslås skola anvisas på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1957/58. För att skapa ökat intresse för kampanjen förordas slutligen en extra vinstutlottning bland lönspararna under november månad 1958.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 17 oktober 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, ELIASSON, SKOGLUND, HANSSON, EDENMAN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *kampanj för lönsparande* samt anför.

I propositionen nr 175 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1957/58, m. m., fann jag det — mot bakgrunden av behovet att öka det totala sparandet i samhället — befogat, att nya initiativ togs för att stimulera det personliga sparandet. Som ett bidrag härtill avsåg jag att sammankalla en konferens med representanter för löntagarna, arbetsgivarna, sparinstitutet och de politiska ungdomsorganisationerna för att diskutera betingelserna för en aktivering av ungdomssparandet. Jag tänkte mig närmast en rekommendation från arbetsmarknadens ledande organisationer till en mera allmän utbredning på arbetsplatserna av det organiserade lönsparandet. Tonvikten syntes mig böra läggas på ungdomen, som borde ha en betydande sparkraft före familjebildningen.

Jag vill även erinra om att bankoutskottet i anledning av motioner vid 1957 års riksdag uttalade (B:oU 12), att det syntes naturligt, att ansträngningar gjordes för att ytterligare popularisera det statsunderstödda lönsparandet. I sitt utlåtande 1957: 22 gav utskottet uttryck åt sitt starka gillande av förslaget om att sammankalla en konferens i syfte att bredda ungdomssparandet.

Konferensen hölls i juni månad 1957. Härvid tillsattes en kommitté med representation från arbetsmarknadens ledande organisationer, sparinstitutionerna, politiska och ideella ungdomsorganisationer samt kommunförbunden. Kommitténs uppgift är att ta initiativ till sådana sparfrämjande åtgärder, som förutsätter medverkan av de nämnda organisationerna och institutionerna.

Med skrivelse den 15 oktober 1957 har kommittén överlämnat en *promemoria med anhållan om medel för utförande av en kampanj för ungdomens lönsparande*. Innan jag närmare redogör för kommitténs förslag, torde det vara av intresse att något beröra formerna för lönsparandet.

Riktlinjerna för ungdomens lönsparande uppdrogs i propositionen nr 182 till 1950 års riksdag angående anslag till Folkrorelsernas sparkampanj m. m. Bestämmelserna för lönsparandet har därefter bibehållits i stort sett oförändrade. De innebär i huvudsak följande.

Lönsparande kan anordnas efter överenskommelse mellan löntagaren, hans arbetsgivare och en bank (postsparbanken, sparbank, affärsbank, kooperativa förbundets sparkassa, centralkassa för jordbrukskredit). Avtalet har för löntagarens vidkommande formen av en förbindelse, vari han för sin del godkänner de för lönsparandet upprättade bestämmelserna samt medger rätt för arbetsgivaren att under sparperioden vid varje avlöningstillfälle dra av ett belopp, lägst tio procent, av bruttolönen, varvid beloppet för förräntning skall insättas på ett för löntagaren upplagt lönsparkonto i banken. Från arbetsgivarens sida innebär avtalet, att han åtar sig att för dem av hans anställda, som anslutit sig till lönsparandet, verkställa angivna löneavdrag samt insätta dessa i banken. Banken slutligen åtar sig att mottaga och förränta samt i övrigt i enlighet med bestämmelserna för lönsparandet förvalta de avdragna lönebeloppen. För att få anmäla sig till lönsparande måste vederbörande vara under 25 år. Sparperioden skall omfatta tiden till och med det år spararen fyller 25 år. Avtalet skall dock gälla minst tre år. Uttag under löpande sparperiod — förtidsuttag — medges endast om särskilt skäl kan åberopas härför, såsom förestående äktenskap, genomgång av kostnadskrävande utbildning, sjukdom m. m. I fråga om uppsägning av sparavtalet gäller för spararen en uppsägningstid av tre månader. Redan insatt belopp får dock som regel lyftas först vid utgången av sparperioden.

Bland dem som deltar i lönsparandet utlottas en gång om året vinster efter en plan, som fastställs av riksgäldskontoret. Varje lönsparare, som under minst sju månader under närmast föregående kalenderår gjort föreskrivna insättningar på lönsparkonto och som vid slutet av samma år fortfarande har lönsparkonto, deltar i vinstutlottningen. Vinstsumman utgör en procent av det totala nysparandet på lönsparkonto under kalenderåret närmast före det, varunder vinstutlottning sker. Med nysparande menas därvid det under året insatta beloppet på lönsparkonto. Påförd ränta medräknas således inte. Medel till ifrågavarande vinstutlottning har av riksdagen anvisats å det under fjortonde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till vinstutlottning i samband med lönsparande.

För en mera detaljerad redogörelse för lönsparandets utformning hänvisas till förenämnda proposition.

I sin *promemoria* har kommittén lämnat följande uppgifter rörande lönsparandets utveckling och nuvarande omfattning.

	Antal lönsparare		Behållning 31/12 1955 (inkl. ränta) milj. kr.	Insättningar under 1956 milj. kr.	Uttag under 1956 milj. kr.	Behållning 31/12 1956 (inkl. ränta) milj. kr.	Ökning av behållning under 1956 milj. kr.
	31/12 1955	31/12 1956					
Postsparbanken	45 146	53 412	37,22	20,72	12,83	46,50	+ 9,28
Sparbankerna (132 st.)	20 745	21 762	16,53	9,10	7,30	18,94	+ 2,41
Affärsbankerna	249	269	0,29	0,13	0,13	0,30	+ 0,01
Centralkassorna för jordbrukskredit	30	20	0,04	0,00	0,02	0,02	- 0,02
Kooperativa förbundets sparkassa	166	165	0,21	0,06	0,05	0,23	+ 0,02
Summa	66 336	75 628	54,30	30,02	20,33	65,99	+ 11,69

Motsvarande belopp utgjorde

	Insättningar	Uttag	Behållning
för år 1955	25,16	16,66	54,30
» » 1954	20,72	14,18	44,94
» » 1953	18,30	9,11	37,38
» » 1952	16,37	4,99	27,26
» » 1951	12,58	2,34	15,26
» » 1950	5,10	0,40	4,80

Sammanställningen utvisar, framhåller kommittén, bland annat att antalet lönsparare under 1956 ökat med 9 292 till 75 628 och att den sammanlagda kapitalbehållningen å lönsparkonto vid årets slut uppgick till i det närmaste 66 miljoner kronor. Det under 1956 på lönsparkonto insatta beloppet uppgick till i runt tal 30 miljoner kronor. Uppgifterna klargör vidare, att den sammanlagda kapitalbehållningen successivt ökat.

Vidare har kommittén redovisat följande sammanställning över de vinstplaner som tillämpats vid 1951—1957 års vinstutlottningar.

Vinstvärde i kronor	1951 Antal	1952 Antal	1953 Antal	1954 Antal	1955 Antal	1956 Antal	1957 Antal
10 000	1	1	1	1	1	1	1
5 000	2	3	4	4	4	4	5
1 000	5	8	10	10	15	20	25
500	10	15	20	40	50	75	100
50	1 060	1 706	2 265	2 460	2 745	3 281	3 804
Summa antal	1 078	1 733	2 300	2 515	2 815	3 381	3 935
Kronor	83 000	125 000	163 250	183 000	207 250	251 550	300 200
Vinstchans per konto ..	1/26	1/19	1/17	1/17	1/17	1/16	1/16
Medelvinstvärde i kronor	77	72	71	73	74	74	76

I fortsättningen föreslås en riksomfattande upplysningskampanj för att påverka lönsparandet i gynnsam riktning. Kommittén anser, att de allmänna förutsättningarna för en sådan kampanj just nu är mycket goda och anför som skäl härför i huvudsak följande.

Erfarenheterna hittills av lönsparandet är goda. Sålunda har endast ett fåtal sparare — årligen en å två procent enligt uppgift från postsparbanken — sagt upp sina sparavtal. Utförda undersökningar visar också, att lönspararna i de allra flesta fall är helt nöjda med denna sparform. En sådan slutsats bestyrkes också därav, att många fortsätter att lönspara även efter 25 års ålder. Även sparinrättningarna har förklarat systemet vara en utmärkt form för att ernå ökad sparaktivitet bland ungdomen. Vidare anser kommittén, att det förhållandet att många i detta sammanhang betydelsefulla organisationer och sammanslutningar engagerat sig i kommittén och därmed ställt sig bakom en eventuell kampanj högst avsevärt ökat förutsättningarna för ett lyckat resultat. Slutligen framhålles, att tidpunkten för en kampanj är lämplig också ur den synpunkten, att antalet ungdomar i åldern 15—25 år under de närmaste åren ökar mycket starkt till följd av de höga födelsetalen under första delen av 1940-talet. Antalet ungdomar i åldersgruppen 15—19 år beräknas öka från 450 000 år 1955 till cirka 600 000 år 1960. Det är till detta ökade antal ungdomar som en kampanj skulle kunna rikta sig.

Med ledning av erfarenheterna från lönsparandet under de gångna åren drar kommittén upp följande allmänna riktlinjer för kampanjen.

Kampanjen bör ge en allmän information om lönsparandet, dess konstruktion och fördelar. Den bör vara upplagd så, att den stöder en ackvisitionsverksamhet på arbetsplatserna och ger möjlighet för enskilda organisationer och sparinrättningar att förstärka den med kompletterande propaganda. Kampanjen bör förutom till ungdomen själv även vända sig till vissa andra grupper. Man bör sålunda eftersträva effektiv medverkan från arbetsgivarna, fackliga organisationer, politiska och andra ungdomsorganisationer samt från föräldrarna. Kampanjen bör givetvis få största möjliga publicitet.

Av promemorian framgår, att kommittén uppdragit åt fem annons- och reklambyråer att i inbördes tävlan utarbeta detaljerade förslag till kampanjens utformning. Det sålunda inhämtade materialet visar, att de angivna riktlinjerna för kampanjen bäst främjas genom konventionella reklammedel såsom trycksaker, annonser och film. Av särskild vikt anses det emellertid vara att användandet av dessa samordnas med organisationernas och sparinrättningarnas möjligheter till egen aktivitet. Vid avvägningen mellan å ena sidan önskvärdheten av en inte alltför kostsam kampanj och å andra sidan kampanjens effektivitet, vilken delvis är beroende av dess omfattning, har kommittén stannat för att förorda ett förslag, som drar en kostnad av 400 000 kronor. Kampanjen beräknas starta i januari månad 1958. Vid denna tidpunkt bör därför kommittén ha medel tillgängliga för ändamålet.

För att öka lönsparandets attraktionskraft under den tid kampanjen på-

går föreslår kommittén vidare, att en extra vinstutlottning skall företas i november 1958. I denna skulle få deltaga varje lönsparare som den 31 augusti 1958 haft lönsparkonto med kapitalbehållning och därå gjort föreskriven insättning under minst tre månader under år 1958. Berättigade att deltaga i utlottningen blir sålunda — under nämnda förutsättning — dels de som 1957 och tidigare anslutit sig till lönsparandet, dels ock under tiden januari—juni 1958 nyanslutna lönsparare. Kommittén anser, att vinstsumman bör sättas till 0,75 procent av det under tiden januari—augusti 1958 totalt insatta beloppet. Vinstsumman skulle således, i likhet med vad som nu gäller för den sedvanliga vinstutlottningen, bli beroende av det sparande som skett under den angivna tiden. Med hänsyn härtill kan, framhåller kommittén fortsättningsvis, varken vinstplanens utformning i detalj eller kostnaderna för utlottningen anges. Kommittén utgår emellertid ifrån att vinstplanens allmänna struktur skall bli i stort sett densamma som vid de årliga vinstutlottningarna bland lönspararna. Kommittén förutsätter, att riksgäldskontoret skall ha hand om utlottningen och att kostnaderna härför skall bestridas från fjortonde huvudtitelns anslag till vinstutlottning i samband med lönsparande.

Departementschefen. Alltsedan 1950 pågår ett med statsmedel understött frivilligt lönsparande bland ungdomen. Sparandet sker genom regelbundna löneavdrag, lägst tio procent på lönspararens bruttolön. Beloppet insättes av arbetsgivaren på ett för lönspararen upplagt konto i sparinstitution. Sparperiodens längd är minst tre kalenderår. Bland lönspararna anordnas efter vissa regler vinstutlottning. Den totala vinstsumman utgör en procent av det under närmast föregående kalenderår lönsparade beloppet. Vinstsumman bestrids av statsmedel.

I syfte att undersöka möjligheterna till ett ökat lönsparande avhölls i juni månad 1957 en konferens med representanter för arbetsmarknadens ledande organisationer, sparinstitutionerna samt politiska och ideella ungdomsorganisationer m. fl. Vid konferensen bildades en kommitté med representation från konferensdeltagarna. Kommitténs uppgift var att ta initiativ till sådana sparfrämjande åtgärder som förutsatte medverkan av nämnda organisationer och institutioner.

Kommittén har nu föreslagit en reklamkampanj under våren 1958 för ökat lönsparande. Kampanjen skulle främst sättas in på arbetsplatserna. Den förutsätter medverkan från arbetsgivarna samt från fackliga, politiska och ideella organisationer. Den bygger också på medverkan från föräldrarna. Kostnaden för kampanjen har uppskattats till 400 000 kronor. I syfte att ge kampanjen ökat propagandavärde föreslås en extra vinstutlottning, som skulle omfatta förutom nuvarande lönsparare även dem som tillkommer under den tid kampanjen pågår.

Resultatet av lönsparandet har hittills varit förhållandevis gott. Det ger således bevis för en god sparvilja hos ungdomen. I nuvarande läge framstår det emellertid — vilket även betonats i skilda sammanhang, inte minst i

riksdagen — såsom utomordentligt angeläget att ytterligare öka det personliga sparandet. Varje uppslag som syftar härtill bör därför noggrant prövas. Vid mina överväganden har jag funnit, att en kampanj enligt de riktlinjer kommittén uppdragit kombinerad med en extra vinstutlottning sannolikt skulle få en avsevärd sparstimulerande effekt bland ungdomen. Kommitténs förslag bör därför enligt min mening genomföras.

Kommitténs kostnadsberäkningar för kampanjen anser jag kunna godtagas. Medel för ändamålet torde böra anvisas å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1957/58. Det synes mig lämpligast, att för ändamålet ett reservationsanslag, benämnt Kampanj för lönsparande, uppföres under sjunde huvudtiteln. Vad angår kostnaderna för den extra vinstutlottningen förutsätter jag, i likhet med kommittén, att utgifterna härför skall täckas från det under fjortonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till vinstutlottning i samband med lönsparande. Under angivna förutsättning erfordras en uppräknig av detta anslag för nästa budgetår. Sistnämnda fråga bör emellertid anmälas i annat sammanhang.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kampanj för lönsparande* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1957/58 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ake Sanell